

Evropská komise a rozvoj eGovernmentu

Jana Fortinová

Vysoká škola ekonomická v Praze

jana.fortinova@vse.cz

Abstrakt: V dubnu roku 2016 vydala Evropská komise dokument Akční plán EU pro „eGovernment“ na období 2016–2020 - Urychlování digitální transformace veřejné správy. V rámci tohoto dokumentu je definována celá řada strategických záměrů ve vztahu k rozvoji eGovernmentu na úrovni celé Evropské unie. Cílem tohoto článku je rekapitulovat některé vybrané záměry zejména ve vztahu ke zvyšování celkové výkonnosti eGovernmentu. Cílem je rovněž formulovat některé poznámky k jejich naplnění z pohledu aktuálních zkušeností v ČR a mezinárodních statistik.

Klíčová slova: Veřejná správa, eGovernment, služby eGovernmentu, EUROSTAT, aplikace eGovernmentu, IT služby, IT aplikace.

Abstract: The European Commission published EU eGovernment Action Plan 2016 – 2020, Accelerating the digital transformation of government, April, 2016. This document includes many strategic plans related to eGovernment development based on the whole European Union. The paper is aimed at summary of some of selected strategic views mentioned above, mainly linked to the increase of eGovernment performance. The goal of paper is also to formulate some notes to the fulfilment of the plans from the point of view of actual experience of the Czech Republic and based on the international statistics.

Keywords: Public administration, eGovernment, eGovernment services, EUROSTAT, eGovernment applications, IT services, IT applications.

Vymezení eGovernmentu

Na úvod několik citací z vybraných tuzemských i zahraničních zdrojů:

- eGovernment je „série procesů, vedoucích k výkonu státní správy a samosprávy a uplatňování občanských práv a povinností fyzických a právnických osob, realizovaných elektronickými prostředky“. (Štědroň, 2007)
- (Vidinský, 2008) cituje definici OSN, která eGovernment vymezuje takto: „eGovernment je trvalá povinnost veřejné správy zlepšovat vztah mezi občany a veřejným sektorem poskytováním levných a efektivních služeb, informací a znalostí. Je to praktická realizace toho nejlepšího, co může veřejná správa nabídnout.“
- „eGovernment je vhodné chápat spíše obsahově než popisem. Jeho smyslem je poskytnout všem soukromým subjektům větší komfort při realizaci kontaktů se státem a jinými subjekty veřejné moci tím, že zrychlí a zjednoduší komunikaci s nimi, zefektivní vnitřní procesy orgánů veřejné moci a povede k větší transparentnosti v jejich činnosti vůči veřejnosti. Lze také říci, že eGovernment přispívá k vytváření toho, co je označováno jako dobrá správa (Good Governance), tj. proces vládnutí a jeho kontrola a participace občanů na tomto procesu a je spojován s přechodem od vrchnostenského pojetí

správy k veřejné správě, jakožto službě občanům, coby zákazníkům.“ (Mates, Smejkal, 2012)

Akční plán EU pro eGovernment na období 2016–2020

Dokument vyjadřující základní koncepci rozvoje eGovernmentu v EU má plně označení:

„Akční plán EU pro „eGovernment“ na období 2016–2020. Urychlování digitální transformace veřejné správy“.

Dokument je dostupný na stránkách EU <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0179>.

Účelem akčního plánu je urychlit modernizaci orgánů veřejné správy v Evropské unii, vést k vyšší koordinaci a spolupráci členských států v oblasti eGovernmentu a podporovat společné akce a projekty v oblasti elektronické veřejné správy. V úvodu akčního plánu se pak uvádí (EU 2, 2016) „Tento akční plán EU pro eGovernment má být nástrojem, jenž umožní vyvíjet společné úsilí. Zatímco členské státy provádějí vlastní strategie a činnosti, tento akční plán na základě sdílené dlouhodobé vize vymezuje řadu zásad, jimiž by se měly řídit nadcházející iniciativy, aby mohly být podnikům, občanům i samotným orgánům veřejné správy zprostředkovány dalekosáhlé přínosy, které mohou z elektronické veřejné správy plynout.“ Článek bezprostředně navazuje na článek autorky zařazený v předchozím čísle časopisu, obsahující základní charakteristiku Akčního plánu a přehled všech klíčových aktivit definovaných Akčním plánem. V dalším textu je uvedeno několik poznámek k vybraným podstatným charakteristikám rozvoje eGovernmentu formulovaným v uvedeném dokumentu.

Celkové vymezení Akčního plánu

Akční plán, jak vyplývá z plného názvu, je orientován na strategické záměry v oblasti rozvoje eGovernmentu. Dává důraz na sdílené digitální služby ve veřejné správě, přeshraniční kooperaci a jednotnou koncepci a principy eGovernmentu v EU. Právě eGovernment a jeho kvalitu vidí jako podstatný faktor úspěchu ekonomiky EU jako celku: Uvádí:

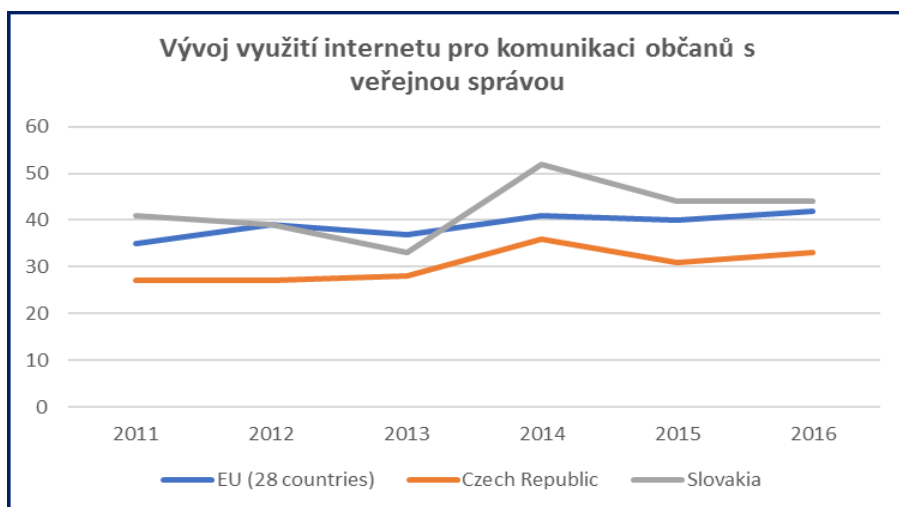
- „Digitální transformace veřejné správy je klíčovým prvkem úspěchu jednotného digitálního trhu. Akční plány eGovernmentu jsou politické nástroje, které mají urychlit modernizaci orgánů veřejné správy v Evropské unii. Podporují koordinaci a spolupráci členských států a Komise a vedou ke společným akcím v oblasti elektronické veřejné správy.“
- „Společným úsilím na úrovni Evropské unie lze zvýšit dostupnost a přijetí služeb elektronické veřejné správy, čímž se zrychlí a zlevní digitální veřejné služby a zároveň se tyto služby více zaměří na uživatele. Hladké poskytování přeshraničních a digitálních veřejných služeb přispívá ke konkurenceschopnosti a z EU činí prostor, který je atraktivní pro investice“.

Z pohledu uvedeného záměru je dobré se podívat na aktuální využívání služeb eGovernmentu v jednotlivých státech EU a dalších na základě statistik EUROSTATu.

Tabulka 1: Využití internetu pro komunikaci s veřejnou správou
 v % občanů 16 - 74 let Zdroj: EUROSTAT: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/main-tables>

geotime	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU (28 countries)	35	39	37	41	40	42
EU (27 countries)	35	39	37	41	40	42
Euro area (changing composition)	39	42	41	44	44	45
Belgium	39	42	41	44	42	46
Bulgaria	20	25	21	20	16	15
Czech Republic	27	27	28	36	31	33
Denmark	78	80	83	81	86	85
Germany	49	50	49	52	52	53
Estonia	48	51	45	48	71	66
Ireland	36	43	39	44	41	40
Greece	22	29	32	38	42	44
Spain	36	42	41	46	45	47
France	45	52	47	:	44	47
Croatia	12	20	17	25	32	34
Italy	21	17	18	20	20	19
Cyprus	28	29	29	41	31	36
Latvia	41	46	34	53	52	67
Lithuania	26	34	33	40	42	43
Luxembourg	39	56	36	44	47	55
Hungary	36	41	35	48	39	46
Malta	28	36	27	38	38	40
Netherlands	58	62	75	62	71	72
Austria	44	47	48	54	51	53
Poland	21	25	17	20	19	23
Portugal	33	37	35	38	40	42
Romania	7	27	4	9	9	8
Slovenia	43	46	49	52	41	41
Slovakia	41	39	33	52	44	44
Finland	58	61	61	76	73	78
Sweden	70	74	74	79	69	74
United Kingdom	28	33	33	40	37	42
Iceland	68	72	76	79	:	:
Norway	72	73	69	76	74	78

Z tabulky (aktualizovaná v červnu 2017) vyplývají (podle dat roku 2016) značné rozdíly v přístupu občanů k využívání digitálních služeb veřejné správy. Rozdíl mezi nejlepším Dánskem (85 %) a nejslabším Rumunskem (8 %) je plných 78 procentních bodů. Ani občané ČR nejsou ve využívání těchto služeb na potřebné úrovni (33 %) a zůstávají o celých 9 procentních bodů za unijním průměrem a navíc o 11 procentních bodů za Slovenskem. Ani vývoj v letech 2011 – 2016 (Obrázek 1) nebyl nijak výrazný a v ČR představuje nárůst pouhých 6 procentních bodů.

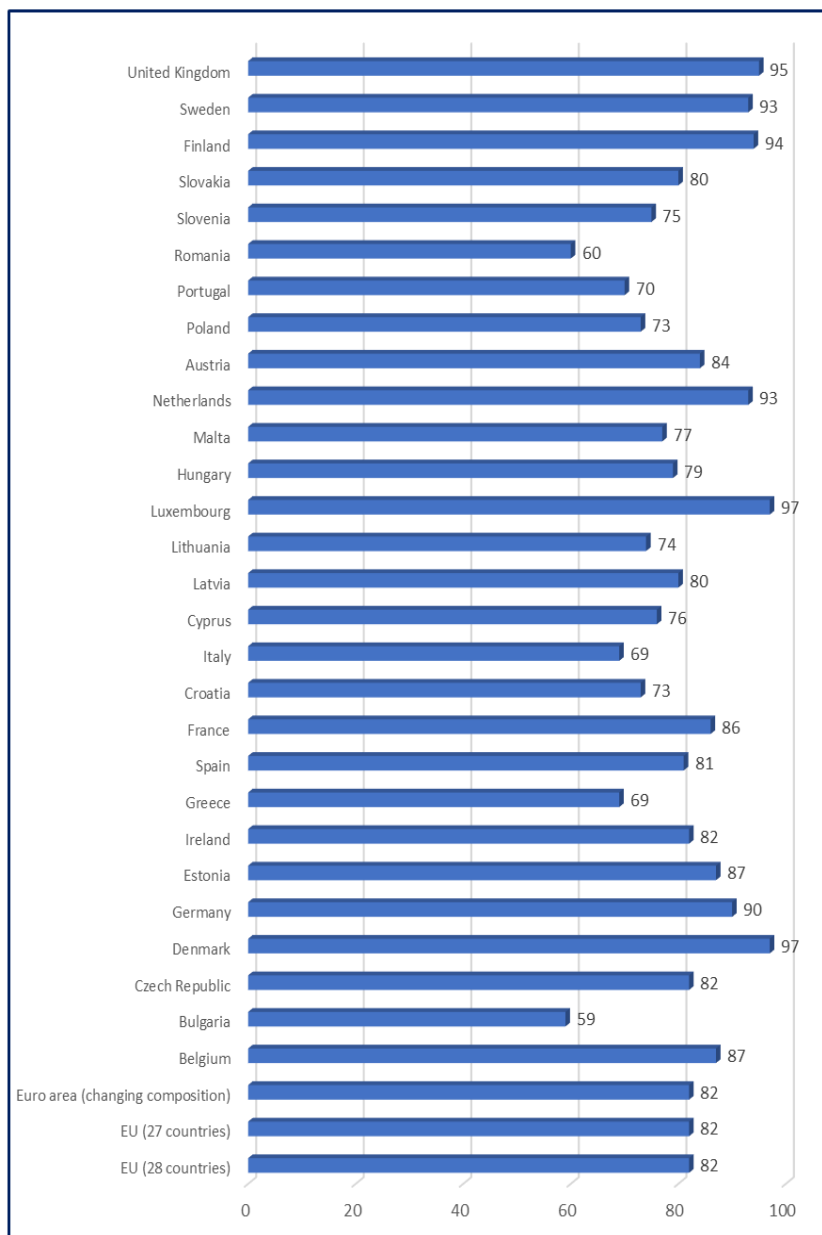

Obrázek 1: Vývoj využití internetu občany pro komunikaci s veřejnou správou v letech 2011 - 2016. Zdroj: EUROSTAT: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/main-tables>

Takové rozdíly ve využívání eGovernmentu v jednotlivých státech mohou být výrazným omezením při naplňování záměrů a vizí formulovaných Akčním plánem. Jako výchozí předpoklad řešení bude analýza příčin slabého využívání eGovernmentu občany, ať už to budou důvody motivační, ekonomické, kvalifikační, infrastrukturní, a na ty zaměřit vytváření zmíněných předpokladů. To platí i pro ČR. Např. z pohledu znalostních předpokladů je charakteristické, že otázkám funkcí veřejné správy a eGovernmentu se na vysokých školách věnuje zatím poměrně málo pozornosti, o středních a základních školách ani nemluvě.

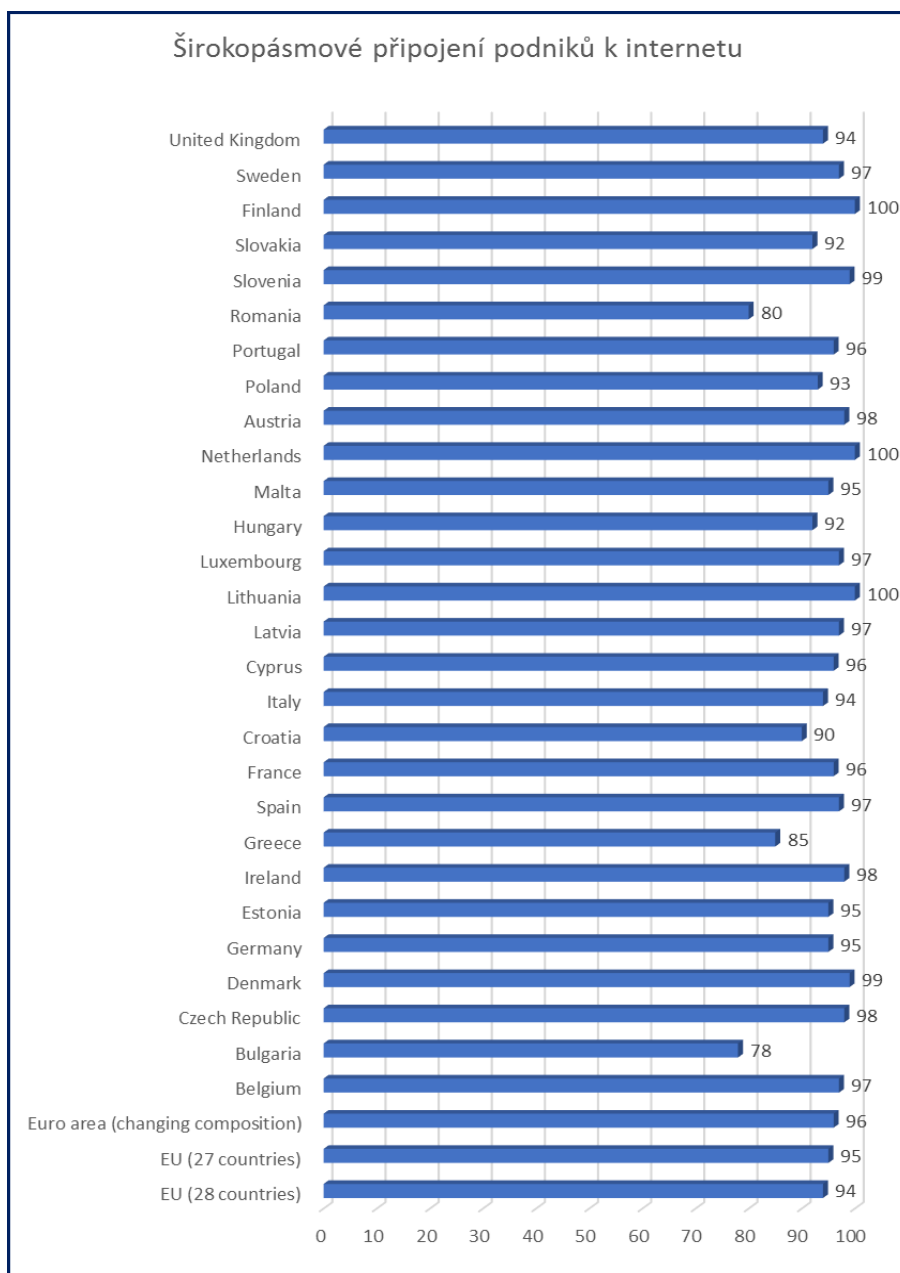
Na druhé straně je u většiny států pozitivní potenciál ve využívání internetu vůbec – na úrovni občanů i podniků. Využití internetu občany nabízí příznivější pohled a zejména rozdíly mezi jednotlivými státy jsou výrazné, ale nižší než ve využití eGovernmentu (Obrázek 2). Rozdíl mezi nejsilnějším Dánskem a Lucemburskem (97 %) a nejslabším Bulharskem (59 %) je tak 38 procentních bodů.

V tomto kontextu poskytuje příznivější pohled Obrázek 3, dokumentující procentuální podíly podniků, pokud jde o využití širokopásmového připojení k internetu v roce 2016. Tyto údaje už představují poměrně silnou základnu pro rozvoj eGovernmentu a využití jeho služeb prezentovanou v Akčním plánu EU, především tedy na úrovni podniků.

Obrázek 2: Využití internetu občany (16 - 74 let) v % v roce 2016.

Zdroj: EUROSTAT: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/main-tables>

Obrázek 3: Širokopásmové připojení k internetu v % podniků v roce 2016.

Zdroj: EUROSTAT: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/main-tables>

Vize a základní principy poskytování služeb veřejné správy

Akční plán formuluje v souvislosti s rozvojem digitálních služeb veřejné správy následující vizi:

„Do roku 2020 budou orgány veřejné správy a veřejné instituce v Evropské unii otevřené a měly by podporovat začlenění a všem občanům a podnikům v EU budou bez ohledu na hranice poskytovat uživatelsky vstřícné, účinné, komplexní digitální veřejné služby. Ke koncipování a poskytování lepších služeb, které vyhovují potřebám a požadavkům občanů a podniků, se budou využívat inovativní přístupy. Orgány veřejné správy budou využívat příležitosti, které jim nové digitální prostředí nabízí, aby usnadnily své interakce se zúčastněnými stranami i mezi sebou navzájem.“ (EU 1, 2016)

V návaznosti na uvedenou vizi jsou v rámci akčního plánu definovány následující hlavní zásady (text obsahuje dále pouze jejich zkrácené znění):

1. **„Standardně digitalizované:** Orgány veřejné správy by měly jakožto upřednostňovanou možnost poskytovat služby digitálně; zároveň by však měly udržovat otevřené i další kanály pro ty, kteří nejsou buď z vlastního rozhodnutí, nebo z nutnosti připojeni. Kromě toho by veřejné služby měly být poskytovány prostřednictvím jednotného kontaktního či správného místa a prostřednictvím různých kanálů.
2. **Zásada „pouze jednou“:** Orgány veřejné správy by měly zaručit, že občané a podniky budou muset tytéž informace poskytnout orgánům veřejné správy pouze jednou. Je-li to povolené, orgány veřejné správy přijímají opatření s cílem tato data opětovně interně používat, přičemž náležitě dodržují pravidla ochrany údajů, aby občané ani podniky nebyli dodatečně zatěžováni.
3. **Podpora začlenění a dostupnost:** Orgány veřejné správy by měly digitální veřejné služby koncipovat tak, aby standardně podporovaly začlenění a vyhovovaly různým potřebám např. starších lidí a lidí s postižením.
4. **Otevřenost a transparentnost:** Orgány veřejné správy by mezi sebou měly sdílet informace a data a měly by občanům a podnikům umožnit, aby měli přístup ke kontrole svých vlastních údajů a mohli je opravit; měly by uživatelům umožnit sledování správních procesů, které se jich týkají a měly by do koncipování a poskytování služeb zapojit zúčastněné strany.
5. **Přeshraniční přístup jako standard:** Orgány veřejné správy by měly relevantní digitální služby zpřístupnit napříč hranicemi a měly by zabránit dalšímu roztržšťování, a tím usnadnit mobilitu na jednotném trhu.
6. **Interoperabilita jako standard:** Veřejné služby by měly být koncipovány tak, aby hladce fungovaly v rámci celého jednotného trhu a napříč různými organizačními jednotkami, a měly by se opírat o volný pohyb údajů a digitálních služeb v Evropské unii.
7. **Důvěryhodnost a bezpečnost:** Všechny iniciativy by měly přesahovat pouhé dodržování právního rámce pro ochranu osobních údajů a soukromí a bezpečnost informačních technologií a měly by tyto prvky zahrnout již do fáze přípravy“.

V návaznosti na uvedené principy zdůrazňuje Akční plán několik podstatných aplikačních a technologických faktorů, které by tyto principy měly naplňovat nebo podporovat, a to zejména:

- přechod orgánů veřejné správy členských států k elektronickému zadávání veřejných zakázek - je třeba dosáhnout toho, aby se obchodní společnosti mohly od roku 2018 ucházet o veřejné zakázky kdekoli v Evropské unii elektronicky,
- využívání rejstříků smluv a interoperabilních elektronických podpisů,
- elektronický systém e-Certis,
- elektronická fakturace (e-Invoicing) - orgány veřejné správy v EU mají od roku 2019 přijímat elektronické faktury,
- elektronická identifikace a důvěryhodné služby pro elektronické transakce na vnitřním trhu (služby eIDAS),
- na portálu evropské e-justice - akce s cílem urychlit přeshraniční a meziodvětvové využívání elektronické identifikace (eID), včetně mobilní identifikace,
- sdílená cloudová infrastruktura, která bude hostit služby elektronické veřejné správy, má dosáhnout úspory z rozsahu, zlepšit dobu potřebnou k uvedení těchto služeb na trh i otevřít data a služby orgánů veřejné správy,
- cloud computing nabídne infrastrukturu určenou pro vědeckou obec.

Na závěr této části je potřeba citovat záměr Akčního plánu ve vztahu k podpoře podnikání, kterou lze pokládat za jeden z klíčových v celém rozsahu formulovaných plánů: „Jednotný trh v EU nemůže účinně fungovat bez přeshraničních digitálních veřejných služeb. Takovéto služby usnadňují přístup na trhy, zvyšují důvěru v jednotný trh a podněcují hospodářskou soutěž na něm. Orgány veřejné správy by měly podnikům pomáhat provozovat přeshraniční činnost on-line v rámci jednotného trhu, zjednodušit přístup k informacím v rámci právních předpisů EU o podnikání a obchodních společnostech a umožnit podnikům, aby mohly snadno zahájit podnikání, rozšiřovat se a působit v jiných členských státech, a to prostřednictvím komplexních veřejných elektronických služeb.“

Závěr

Akční plán představuje celý soubor záměrů a aktivit, které by měly v letech 2016 – 2020 přispívat k rozvoji služeb eGovernmentu a posilování jeho výkonnosti i ekonomiky státu i podniků. Smyslem článku bylo zdůraznit ty nejpodstatnější plány a záměry v kontextu s aktuálním stavem některých faktorů na základě dostupných statistik.

Literatura

EU 1: EU eGovernment Report 2016 shows that online public services improved unevenly, Dostupné z <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-government-report-2016-shows-online-public-services-improved-unevenly>

EU 2: EU eGovernment Action Plan 2016-2020, Accelerating the digital transformation of government, Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0179>

EUROSTAT, 2016: Využití internetu občany pro komunikaci s orgány veřejné správy, Dostupné z <http://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/main-tables>

Mates, P., Smejkal, V., 2012: *E-government v České republice. Právní a technologické aspekty*. Praha, Leges. ISBN 978-80-87576-36-6

Štědroň, B., 2007: *Úvod do eGovernmentu v České republice: právní a technický průvodce*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 172 s. ISBN 978-808-7041-253

Vidinský, V. et al., 2008: *EGovernment bezpečně*. 1. vyd. Praha: Grada, 145 s. ISBN 978-80-247-2462-1. s. 7

JEL Classification: H10